

Pál István

Nyomkeresők Tel-Avivban – Az izraeli elhárítás figyelőreszlegének működési elvei és gyakorlata az 1960-as évek közepén

Jelen dolgozat írásakor volt fél évszázada, hogy a hatnapos háború nyitányaként indított izraeli megelőző csapásra való hivatkozással a Szovjetunió, Lengyelország, Csehszlovákia, Magyarország, Bulgária, valamint a Varsói Szerződéstől független Jugoszlávia megszakította a diplomáciai kapcsolatot a zsidó állammal. A külképviseleti intézmények bezárása viszont azt jelentette, hogy a keleti blokk hírszerző szolgálatai a románok kivételével kiszorultak Izraelből. Igaz, a szovjet és a bolgár hírszerzés kivételével érdemi és főleg hosszán tartó sikert egyikük sem tudott elérni. Tanulmányunk a lehetséges okok egyikét próbálja bemutatni.

Kulcsszavak: keleti blokk, hírszerzés, elhárítás, figyelés, telefonlehallgatás

Pál István: Searchers in Tel-Aviv – The Theory of Operation and the Procedures of the Surveillance Detachment of the Israeli General Security Service (Sin-Bet)

During the composition of this short essay, it was half a century ago that the Soviet Union, Poland, Czechoslovakia, Hungary, Bulgaria and the Non Warsaw Pact Yugoslavia severed the diplomatic relations with Israel on the ground of the Israeli preemptive strike in the prelude of the Six-Day War. The end of the diplomatic representation also meant the expulsion of the intelligence services of the Eastern Bloc. True, except for the Russian and the Bulgarian intelligence, no substantial and enduring success was ever achieved by any of them. Our thesis aims at presenting a potential explanation for these failures.

Keywords: Eastern Bloc, intelligence, counter espionage, surveillance, telephone tapping

1957 decemberétől a Magyar Népköztársaság Belügyminisztériuma (BM) II/3. (Hírszerző) Osztálya is rendelkezett Tel-Avivban saját rezidentúrával,¹ ennek tízéves fennállása alatt a BM Tanulmányi és Módszertani Osztályán Izraelről soha nem készült operatív tankönyv. Az 1962-es szervezeti változásokat követően a III/I. Csoportfőnökség 1. Osztályának közlekedési műveletekért felelős „I”-alosztálya² a tel-avivi rezidentúrára kihelyezendő tisztjei felkészítésére 1966 januárjában lefordíttatta a szovjet vagy lengyel társszerv által készített ismertetőt, amely a *Tájékoztató az izraeli elhárító szervek figyelőreszlegének munkájáról* címet

¹ Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára (ÁBTL) – 3. 2. 6. – O – 8 – 44/2/1 – OL – 3/58 – Tel-Aviv-i Rezidentúra – Szervezési Dosszié – Tárgy: Izraelben végrehajtandó operatív feladatokhoz Javaslat – Budapest, 1957. XII. 16. 11–13. o.

² TÓTH Eszter: A politikai és gazdasági hírszerzés szervezettörténete, 1945–1990. In: CSEH Gergő Bendegúz – OKVÁTH Imre (szerk.): *A megtorlás szervezete. A politikai rendőrség újjászervezése és működése, 1956–1962*, Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára – L'Harmattan Kiadó, Budapest, 2013, 417. o.

viselte. A tanulmány azzal a megállapítással kezdődik, hogy az izraeli elhárítás – a Sin-Bét³ – különös figyelmet fordít figyelőszolgálatának megszervezésére, ugyanis a kormányzat szerint ez a leghatékonyabb eszköz a külföldi hírszerző szolgálatok tevékenységének felderítésére és megakadályozására. A biztonsági szolgálat említett részlege a legmodernebb technikai eszközökkel dolgozott annak érdekében, hogy a szocialista országok diplomatái és külképviseleti dolgozói közül azonosítsa a hírszerzés embereit, megszervezze a feldolgozásukat, felderítse és tanulmányozza kapcsolataikat, aktív intézkedések előkészítésével és végrehajtásával hajtsa végre az ismertté vált hírszerzők elszigetelését és kompromittálását.⁴ A társszerv értesülései szerint a figyelőszolgálat a Sin-Bét 10-es Osztályához tartozott, akárcsak az elhárítás lehallgató részlege, amely az előbbi hathatós segítségével telepítette a szolgálati lakásokba és a követségi épületekbe a hangrögzítő és jeladó eszközöket. A figyelőszolgálat titkos házkutatásokat is végrehajtott a diplomaták lakóhelyén, éjjel felnyitotta a diplomáciai testületi gépkocsikat, hogy lehallgató technikát szereljen be, a rezidentúra besztottjainak autóit pedig időről időre ellopták. A figyelőszolgálat irányítását és a társszolgálatokkal történő együttműködést az operatív központ végezte, amely Jaffában – a Raziél utca 4. alatt⁵ – működött. A számos közvetlen telefonvonal, valamint a nagy teljesítményű adóvevő részleg szolgálta a mozgó egységekkel, a megfigyelőpontokkal és a kiegészítő részleggel való zavartalan összeköttetést.⁶ A valóságban a 10-es Osztály soha nem létezett, ugyanis a Sin-Bét a CIA 1978-as jelentése szerint csak nyolc egységből tevődött össze, amelyek közül három – Arab Ügyek Osztálya, Nem Arab Ügyek Osztálya és a Biztonsági Osztály – a műveleti, a másik öt – Tervezési és Koordinációs Osztály, Műveleti Támogató Osztály, Technológiai Osztály, Nyomozati Osztály, Jogi és Adminisztrációs Osztály – a kiegészítő részlegek közé tartozott.⁷ Az izraeli biztonsági szolgálat szervezeti felosztása sok tekintetben hasonló ahhoz, amit az iráni Forradalmi Gárda tagjai által a teheráni amerikai nagykövetségen megtalált és később nyilvánosságra hozott CIA-jelentés tartalmaz, ám a felsorolt egységek korántsem egyenrangúak. A Sin-Bét fennállásának első húsz évében egy mindössze néhány száz fős szervezetként működött, amely az úgynevezett Műveleti és Támogató Szolgálatból állt. Az utóbbi az adminisztratív, a kihallgató és jogi tanácsadó részleget, a technológiai, a koordinációs és tervező, valamint a logisztikai támogató részleget foglalta magában. A Műveleti Szolgálatához tartozott a személy- és objektumbiztonsáért felelős védelmi osztály, az Arab Ügyek Osztálya és a Nem Arab Ügyek Osztálya. Ez volt a legnagyobb szervezeti egység, amelyhez az Izraeli Kommunista Párt és más szélsőséges

³ Eitan GLASER: Founding of the Israeli Security Agency. In: Amos GILBOA – Ephraim LAPID (eds.): *Israel's Silent Defender. An Inside Look at Sixty Years of Israeli Intelligence*, Gefen Publishing House, Jerusalem, 2011, 37–45. o.

⁴ Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára (ÁBTL) – 3. 2. 5 – O – 8 – 094 – 15 – OD – 5439/A – Izraelre vonatkozó speciális szolgálati anyagok – Tájékoztató az izraeli elhárító szervek figyelőrézszlegének munkájáról. – Fordította: Sirkó Imre. – Budapest, 1966. I. 25. 45–46. o.

⁵ The Unseen Shield – Israeli Security Agency, [online]. Forrás: Shabak.gov.il [2017. 09. 23.].

⁶ ÁBTL – 3. 2. 5 – O – 8 – 094 – 15 – OD – 5439/A – Tájékoztató az izraeli elhárító szervek figyelőrézszlegének munkájáról. – Budapest, 1966. I. 25. 46.

⁷ Ian BLACK – Benny MORRIS: *Israel's Secret Wars. A History of Israel's Intelligence Services*, Grove Press, New York, 1991, 131–132. o.

szervezetek elleni harc, a kémelhárítás, valamint a külföldi diplomaták és küldöttségek megfigyelése tartozott.⁸

A figyelőszolgálat négy brigádból állt, egyenként 20-25 emberrel, 5-6 gépkocsival és kettő vagy több motorkerékpárral. Az alakulat 2-3 mozgó rádióállomással is rendelkezett, amely a központ és a terepen lévő egységek között zajló beszélgetéseket nagy távolságról is továbbíthatta. A főhadiszállásra folyamatosan érkeztek a rendkívül széles körben alkalmazott telefonlehallgatások⁹ és levéllenőrzés¹⁰ eredményei, a megfigyelt személyek nyilvános helyen tartózkodására vonatkozó hálózati adatok, vagy a kapcsolataikról szerzett értesülések. A szolgálatot teljesítő rendőröknek és a katonai járőröknek utasításuk volt rá, hogy a szocialista országok külképviseleteihez tartozó gépkocsikról azonnal jelentést kell tenni a parancsnokuknak, aki ezt követően értesíti a figyelőszolgálat vezetését.¹¹ A KGB tapasztalatai azt mutatták, hogy a pontos munkaszervezés, a meglévő erőkkel és eszközökkel való gyors manőverezés, valamint Tel-Aviv kis területen való elhelyezkedése jóvoltából az izraeli elhárításnak voltaképp mindegyik potenciális célobjektumot sikerült ellenőrzés alá vonnia. A figyelőszolgálatnak nem volt állandó munkarendje, hanem mindig a megfigyelt személyhez és objektumhoz igazodott. 1964 augusztusáig a brigádok zöme Tel-Avivban és közvetlen környékén összpontosult, ám attól fogva jelenlétük Haifa, Jeruzsálem, Netanja, Cesaria környékén is érezhetővé vált. Azelőtt többnyire csak a sötétség beálltával vonták intenzív figyelés alá a társszerv embereit, 1965-ben már egyetlen napszak sem volt kivétel. Ezzel párhuzamosan viszont megállapították, hogy munkaszüneti napokon – szombaton és a különféle zsidó ünnepek alkalmával, valamint ezek előestéjén – csak az ügyeletes részleg működött, ugyanakkor Sin-Bét aktivitása az év legmelegebb időszakában – az augusztusi 25 fokos napi középhőmérséklet idején¹² – is alaposan visszaesett. Míg a korábbi időszakban a Sin-Bét figyelme egyenlő arányban irányult az összes szocialista ország külképviseleti szervére, az 1960-as évek közepén elsősorban a szovjet nagykövetség, valamint a román és a lengyel követség munkatársait tartotta leginkább ellenőrzés alatt, és e külképviseletek egyes diplomatái iránt különös érdeklődést tanúsított.¹³ A figyelőszolgálat az Izraelben leginkább elterjedt személygépkocsikat használta, amelyek közül a társszervnek az alábbiakat sikerült azonosítani. A 28544, 28550 és 30117 frsz. Chevrolet; a 33484 és 46751 frsz. Plymouth; a közelebről nem azonosítható 29248 frsz. Ford; valamint a 49072 és 49083 frsz. Ford Falcon; a 25371 és 27367 frsz. Vauxhall; a 28564 frsz. Dofino (Renault Dauphine); egy 403-as rendszámú Peugeot és az ismeretlen márkájú 26258-as és 32733-as rendszámú gépkocsik. 1965-ben a nyilvántartási számok

⁸ DAN RAVIV – YOSSEI MELMAN: *Every Spy a Prince. The Complete History of Israel's Intelligence Community*, Houghton Mifflin Company, Boston, 1990, 50–52. o.

⁹ ELIA ZUREIK: Colonialism, surveillance, and population control. Israel/Palestine. In: ELIA ZUREIK – DAVID LYON – YAME-NEH ABU-LABAN (eds.): *Surveillance and Control in Israel/Palestine*, Routledge, London, 2011, 55–63. o.

¹⁰ ALINA KORN: Crime and Law Enforcement in the Israeli Arab Population under the Military Government, 1948–1966. In: ILAN TROEN – NOAH LUCAS (eds.): *Israel. The First Decade of Independence*, State University of New York Press, Albany, 1995, 665. o.

¹¹ ÁBTL – 3. 2. 5 – O – 8 – 094 – 15 – OD – 5439/A – Tájékoztató az izraeli elhárító szervek figyelőrészlegének munkájáról. – Budapest, 1966. I. 25. 46–47.

¹² MISZEK György: Tel-Aviv – Jaffa. In: PRÓBÁLD FERENC – SZEGEDI Nándor (szerk.): *A világ fővárosai*, Kossuth Könyvkiadó, Budapest, 1986, 349–353. o.

¹³ ÁBTL – 3. 2. 5 – O – 8 – 094 – 15 – OD – 5439/A – Tájékoztató az izraeli elhárító szervek figyelőrészlegének munkájáról. – Budapest, 1966. I. 25. 47–48.

nem változtak.¹⁴ A felsorolás több tekintetben is pontatlan, mivel sokkal valószínűbb, hogy az 1956-tól 1966-ig gyártott Peugeot 403-as került a KGB-rezidentúra látókörébe,¹⁵ míg a Dofino a valóságban a típus egyik konkurense, az ideig-óráig Izraelben is összeszerelt Renault Dauphine volt,¹⁶ amely kétes megbízhatóságával és karosszériájának gyenge minőségével hívta fel magára a figyelmet.¹⁷

A figyelőszolgálat mozgóegységei reggel fél nyolc körül, körülbelül 20-30 perccel a külképviseleti szervek munkakezdése előtt, foglalták el az előzetesen kijelölt helyüket. Minden gépkocsi az egyes főútvonalak útelágazásokkal és terekkel tarkított szakaszain, míg a motorkerékpáros figyelő – a Moszad likvidáló csoportjának tagjaihoz hasonlóan¹⁸ – a kijelölt célszemély lakó- vagy munkahelye közelében várakozott. Amikor az egyes képviseleteket állandó figyelőhelyről tartották ellenőrzés alatt, a motorosok a tartalék szerepét töltötték be. A figyelőegységek folyamatosan tájékoztatták a központot, ahol általában egy diszpécser (a Sin-Bét felkészült munkatársa) és két helyettese adott ügyletet. A központból nemcsak Tel-Avivban, hanem az ország más városaiban is irányítani lehetett a mozgóegységek akcióit, ugyanakkor időről időre a diszpécser maga is adatokat kért az alárendeltségébe tartozó erőktől. Amennyiben arról kapott értesítést, hogy a célszemély a hivatalában vagy otthon tartózkodik, az általa használt személygépkocsi felkutatására adott utasítást. A műveleti irányító volt az, aki döntött a megfigyelés folytatásáról vagy megszakításáról, új erők bevonásáról, a lelepleződött figyelőkocsik és személyek leváltásáról. Ezzel egy időben ugyanígy a diszpécser hatáskörébe tartozott az elveszett célszemély felkutatásának megszervezése vagy a brigádok tájékoztatása a működési körzetükben fennálló helyzetekről.¹⁹ A keleti blokk követségeit és más külképviseleti szerveit és a diplomaták szolgálati lakásait állandó figyelőhelyről tartották szemmel. A szovjet nagykövetség főbejáratával szembeni állandó figyelőposzt reggel 7:30-tól este 11-ig működött.²⁰ Ehhez fényképezőgépeket (filmfelvételt), valamint távcsöveket használtak, a sötétben infravörös megvilágítással.²¹ A szovjet nagykövetség – „Orosz Kert” – melletti poszt telefonon vagy rádió jelezte a tisztviselők érkezését és távozását, a gépkocsik mozgását és azt, hogy kik ülnek bennük.²² A Rayes utcában található román követségnél lévő, hasonlóan korszerű eszközökkel felszerelt figyelőhely a külképviseletnek otthont adó közterület egészét szemmel tarthatta. A követségi dolgozók lakhelyénél szinte mindig ideiglenes poszt létesült, de volt rá példa, hogy egy-egy tisztviselő lakásánál egy éven túl is üzemelt. Állandó megfigyelőhely működött a fontosabb országutak kereszteződéseinél és a nagyvárosok – Haifa, Jeruzsálem, Beer-Sheba, Ashdod, Ashkelon, Netanya, Názáret – bevezető útszakaszain, ugyanakkor Tel-Aviv, Haifa

¹⁴ Uo., 48.

¹⁵ René BELLU: *Toutes les voitures française 1956*, Automobilia, Paris, Histoire & collections 2, 1997, 51–55. o.

¹⁶ Yitzhak ORON (ed.): *Middle East Record. Volume Two 1961*, Tel-Aviv University The Reuven Shiloah Research Center, Tel-Aviv, 1961, 308. o.

¹⁷ Robe SASS: Rust in Peace; A French Beetle? Hey, Not So Fast, *The New York Times*, 156. évf., 2006. 07. 23.

¹⁸ Dan RAVIV – Yossi MELMAN: *Spies Against Armageddon. Inside Israel's Secret War*, Levant Books, New York, 2012, 11–15. o.

¹⁹ ÁBTL – 3. 2. 5 – O – 8 – 094 – 15 – OD – 5439/A – Tájékoztató az izraeli elhárító szervek figyelőrszlegének munkájáról. – Budapest, 1966. I. 25. 49.

²⁰ Uo., 50.

²¹ Tim WEINER: *Ellenség az egész világ. Az FBI története*, Gabó Kiadó, Budapest, 2013, 337. o.

²² Christopher ANDREW – Vasili MITROKHIN: *The Mitrokhin Archive II. The KGB and the World*, Penguin Books, London, 2006, 228–229. o.

és Jeruzsálem vasútállomásán is jelen volt a Sin-Bét, amely a fő erők érkezése előtt felvette a célszemélyt.²³

Tel-Aviv, Ramat-Gan és Givatim előváros zónákra lett felosztva – minden körzetnek egyezményes száma volt, amely a területért felelős megfigyelő egység kódját jelentette²⁴ – ugyanakkor a rendelkezésre álló járművek korlátozott száma miatt a Sin-Bét olyan tervet dolgozott ki, amely lehetővé tette a város lefedését. Amennyiben a mozgóegységek munkakezdése előtt jelzés érkezett egy megfigyelés alatt álló személy távozásáról, akkor a központ utasítására egyik vagy másik brigád valahol megvárta az illetőt. Más esetben mindenki a saját területén foglalt el pozíciót, azonban a diszpécser egy-egy váratlan értesítésre válaszul elrendelhetette az erők átcsoportosítását. Az állandó poszt riasztására a motoros figyelő vagy a gépkocsi utasítást kapott a célszemély felvételére, majd a körzethatárnál átadta a másik figyelőkocsinak.²⁵ Az utóbbi a körzete határán belül végig figyelemmel kísérte a megfigyelt személy mozgását, és folyamatosan közölte a koordinátáit. Az adatok alapján a központ újabb erőket kapcsolt be, így a részt vevő járművek száma elérte a 10-12-t is. Az érdekes személyeket alapos megfigyelés alá vonták, aki viszont nem számított annak, vagy már ismert volt az útvonala, ott a Sin-Bét megelégedett a figyelőegység által küldött jelentéssel. A – diplomáciai etiketre való tekintettel – a külképviselet vezetői által használt szolgálati autókat az általános irányelv szerint nem követték, de a figyeléssel néha akkor is leálltak, amikor a célszemély felesége és gyerekei társaságában távozott a lakásáról vagy a szolgálati helyéről. Amikor a városban bukkantak nyomára a keleti blokkhoz tartozó követség járművére, a Sin-Bét nyomozói közölték a rendszámot, a mozgás irányát és azt, hogy ki ül az autóban. A központ ilyenkor kérte a tisztviselő személyének azonosítását, ha erre addig nem került volna sor, hogy dönthessen az illető követéséről. Minden olyan esetben, amikor új egység kezdett dolgozni a célszemélyre, a központ újra ellenőriztette a gépkocsi-ban ülő személyek adatait, hogy történt-e változás. Amennyiben valaki kiszállt, a diszpécser elrendelte a keresését, míg új utas felbukkanása esetén a figyelőszolgálat nagyobb erőkkal dolgozott. A célszemély leszakadásakor rögzítették, hogy hol tűnt el a szétválás pillanatában és merrefelé haladt tovább. A Sin-Bét ilyenkor elrendelte a körzet lezárását és átfésülését, de a szomszédos kerületekben is zajlott a kutatás. Ezzel párhuzamosan szoros ellenőrzés alá vontak minden olyan helyszínt, ahol a célszemély tartózkodását korábban rögzítették. A gyakorlat igazolta, hogy az izraeli figyelőszolgálat 10-15 percen belül még az esti órákban is nyomára akadt az elvesztett célszemélynek. Amikor olyan értesüléshez jutott a Sin-Bét, hogy a célszemély izraeli állampolgárral készül találkozni, a figyelők nem haladhatnak közvetlenül mögötte, hanem a párhuzamos utcákon követték. A szocialista országok hírszerzői legtöbbször táltal személlyel – az elhárítás előre felkészített ügynökével – találkoztak, így a Sin-Bét legénysége visszahúzódott, nagy távolságból folytatva a figyelést. Ha a célszemély buszra szállt, a figyelő megelőzte, ugyanakkor a többiek motorkerékpárral és autókkal blokkolták a tömegközlekedési jármű haladását. Taxi igénybevételénél az elhárítás nagyobb erőkkal dolgozott, mert a megfigyelt személy bárhol kiszállhatott. Amikor a követségi autó-

²³ ÁBTLL – 3. 2. 5 – O – 8 – 094 – 15 – OD – 5439/A – Tájékoztató az izraeli elhárító szervek figyelőrészlegének munkájáról. – Budapest, 1966. I. 25. 50–51.

²⁴ Uo., 51–52.

²⁵ RAVIV–MELMAN: *Every Spy... i. m.*, 64–65.

ra a célszemély nélkül bukkantak rá, a központ intézkedett a megkereséséről. Mivel a megfigyelték többsége rendszerint ugyanazzal az autóval közlekedett éveken át, a feladat nem volt olyan nehéz. Az izraeliek a hosszas személyi tanulmányozás révén tisztában voltak azzal, hogy hol kell keresniük a számunkra érdekes embereket. Ha a jármű közelében olyan helybéli lakott, akikhez a célszemély korábban eljárt, akkor a szóban forgó házak vagy lakások szoros ellenőrzés alá kerültek. A Sin-Bét ilyenkor a közeli kávéházakban, üzletekben és parkokban is kereste, akit figyelt. Amikor a célszemélyt megtalálták egy kávéházban, akkor egy nyomozó és egy nyomozónő ment be, míg a harmadik ember a bejáratnál maradt. A nyilvános hely nevét és címét rögzítették, a diszpécser ugyanakkor elrendelte a helyiségek telefonjának lehallgatását. Amint a megfigyelt személyt egy parkban fedezték fel, a kivezető utakat lezárták, és egy teljes csoport ment be úgy, hogy folyamatosan szemmel tarthassák.²⁶ Az izraeli elhárítás működésének sajátossága, hogy amint sikerült megállapítani, hogy a szovjet vagy kelet-európai diplomaták melyik helybelivel találkoznak, a figyelés elsősorban az utóbbira irányul. Ez egyrészt olyan érzést kelt az ellenséges hírszerzőben, hogy nem áll feldolgozás alatt, másrészt terhelő bizonyítékokat gyűjt a kapcsolat személyére. A különösen érdekes személyeknél egyből több brigádot mozgósítottak és több kocsit vetettek be, hogy a KGB és társszerveinek munkatársát megijessék és tevékenységét megbénítsák. Ilyenkor folyamatosan a célszemély sarkában vannak, a párhuzamos utcákon megelőzik, a gyalogos figyelők egyéni álcázással dolgoznak. A megfigyelés ez esetben hetekig vagy akár hónapokig is eltartott. A külső figyelőszolgálat tevékenyen részt vett a preventív intézkedések végrehajtásában, amelyek azon állampolgárookra irányultak, akik szoros kapcsolatban álltak a szovjet külképviseletei munkatársakkal, a Szovjetunióba terveztek látogatni, vagy haza akartak költözni. A Sin-Bét fényképezte a követségi beosztottak és a helybeliek találkozásait a különféle nyilvános helyeken, diplomáciai fogadásokon, és néha az utcán is. A fotókat sokszor nyomásgyakorlásra használták.²⁷

Az ellenőrzés alól a következő trükkökkel lehetett kibújni. A találkozó végrehajtására reggel fél nyolc előtt vagy a figyelőbrigádok váltásakor indultak, amikor az izraeli nyomozók figyelme megoszlott. A holt zónák felhasználásával, ugyanis a Sin-Bét a lakó- és munkahelyektől 1-1,5 km távolságban vette fel a diplomatákat, vagy a különböző brigádok által ellenőrzött kerületek határán. Az álcázásban a családtagok vagy a megfigyelés alatt nem álló technikai személyzet bevonása is segítséget jelentett. A hírszerzőtiszt – a moszkvai CIA-állomás tisztjeihez hasonlóan²⁸ – sokszor a kisegítő személyzet valamelyik tagjának autóját használta, mivel a Sin-Bét azt rögzítette, hogy melyik diplomáciai beosztott melyik kocsival jár, és gyakran ennek alapján ítélkezett. Az elhárítást egy semleges kapcsolat felhívásával vagy a telefonos hazaszólással vezették félre. Ilyenkor inkább csak az indulást és az érkezést rögzítették, miután meggyőződtek arról, hogy a célszemély az ismert útvonalon halad, így a hírszerző menet közben el tudott szakadni a figyelőktől. A tanulmány

²⁶ ÁBTL – 3. 2. 5 – O – 8 – 094 – 15 – OD – 5439/A – Tájékoztató az izraeli elhárító szervek figyelőrészlegének munkájáról. – Budapest, 1966. I. 25. 52–54.

²⁷ Uo., 54–56.

²⁸ David E. HOFFMAN: *The Billion Dollar Spy. A True Story of the Cold War Espionage and Betrayal*, Anchor Books, New York, 2016, 175–182. o.

szerint ezzel némileg ellensúlyozni lehetett az elhárítás nyomasztó jelenlétét.²⁹ Az operatív tananyagot a magyar hírszerzés nem sokáig tudta felhasználni, mivel 1967 júniusában a Magyar Népköztársaság és Izrael Állam között megszakadtak a diplomáciai kapcsolatok.³⁰

FELHASZNÁLT IRODALOM

- ANDREW, Christopher – MITROKHIN, Vasili: *The Mitrokhin Archive II. The KGB and the World*, Penguin Books, London, 2006
- BELLU, René: *Toutes les voitures française 1956*, Automobilia, Paris, Histoire & collections 2, 1997
- BLACK, Ian – MORRIS, Benny: *Israel's Secret Wars. A History of Israel's Intelligence Services*, Grove Press, New York, 1991
- EBAN, Abba: *Personal Witness. Israel through My Eyes*, G. P. Putnam's Sons, New York, 1992
- GLASER, Eitan: Founding of the Israeli Security Agency. In: GILBOA, Amos – LAPID, Ephraim (eds.): *Israel's Silent Defender. An Inside Look at Sixty Years of Israeli Intelligence*, Geffen Publishing House, Jerusalem, 2011
- HOFFMAN, David E.: *The Billion Dollar Spy. A True Story of the Cold War Espionage and Betrayal*, Anchor Books, New York, 2016
- KORN, Alina: Crime and Law Enforcement in the Israeli Arab Population under the Military Government, 1948–1966. In: TROEN, Ilan – LUCAS, Noah (eds.): *Israel. The First Decade of Independence*, State University of New York Press, Albany, 1995
- MISZEK György: Tel-Aviv – Jaffa. In: PRÓBÁLD Ferenc – SZEGEDI Nándor (szerk.): *A világ fővárosai*, Kossuth Könyvkiadó, Budapest, 1986
- ORON, Yitzhak (ed.): *Middle East Record. Volume Two 1961*, Tel-Aviv University, The Reuven Shiloah Research Center, Tel-Aviv, 1961
- RAVIV, Dan – MELMAN, Yossi: *Every Spy a Prince. The Complete History of Israel's Intelligence Community*, Houghton Mifflin Company, Boston, 1990
- RAVIV, Dan – MELMAN, Yossi: *Spies Against Armageddon. Inside Israel's Secret War*, Levant Books, New York, 2012
- SASS, Robe: Rust in Peace; A French Beetle? Hey, Not So Fast, *The New York Times*, 156. évf., 2006. 07. 23. The Unseen Shield – Israeli Security Agency, [online]. Forrás: Shabak.gov.il [2017. 09. 23.]
- TÓTH Eszter: A politikai és gazdasági hírszerzés szervezettörténete, 1945–1990. In: CSEH Gergő Bendegúz – OKVÁTH Imre (szerk.): *A megtorlás szervezete. A politikai rendőrség újjászervezése és működése, 1956–1962*, Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára – L'Harmattan Kiadó, Budapest, 2013
- WEINER, Tim: *Ellenség az egész világ. Az FBI története*, Gabó Kiadó, Budapest, 2013
- ZUREIK, Elia: Colonialism, surveillance, and population control. Israel/Palestine. In: ZUREIK, Elia – LYON, David – ABU-LABAN, Yameneh (eds.): *Surveillance and Control in Israel/Palestine*, Routledge, London, 2011
- Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára (ÁBTL) – 3. 2. 5 – O – 8 – 094 – 15 – OD – 5439/A – Izraelre vonatkozó speciális szolgálati anyagok – Tájékoztató az izraeli elhárító szervek figyelőreszlegének munkájáról. – Fordította: Sirkó Imre. – Budapest, 1966. I. 25.
- Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára (ÁBTL) – 3. 2. 6. – O – 8 – 44/2/1 – OL – 3/58 – Tel-Aviv-i Rezidentúra – Szervezési Dosszié – Tárty: Izraelben végrehajtandó operatív feladatokhoz Javaslat – Budapest, 1957. XII. 16.

²⁹ ÁBTL – 3. 2. 5 – O – 8 – 094 – 15 – OD – 5439/A – Tájékoztató az izraeli elhárító szervek figyelőreszlegének munkájáról. – Budapest, 1966. I. 25. 56–58.

³⁰ Abba EBAN: *Personal Witness. Israel through My Eyes*, G. P. Putnam's Sons, New York, 1992, 425–426. o.